

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра історії**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор із науково-педагогічної
роботи _____ О.А. Кузнецова
«27 серпня» 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКІ ІСТОРИЧНІ ШКОЛИ

Ступінь магістра

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

014 Середня освіта

Код та найменування спеціальності

014 03 Середня освіта (Історія)

Предметна спеціалізація

Факультет: історичний

2019-2020 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Українські історичні школи» для студентів ОКР «магістр». Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка 014 Середня освіта 014 03 Середня освіта (Історія).

Розробник: Зеркаль Микола Миколайович, професор кафедри історії, доктор історичних наук, доцент _____(Зеркаль М.М.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії

Протокол № 1 від «27» серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

«___» серпня 2019 р.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання		
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка	Варіативна		
	Спеціальність (професійне спрямування): <u>вчитель історії.</u>	Рік підготовки:		
		6-й	4-4	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – написання рефератів		Семестр		
Загальна кількість годин -120				
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента		Ступінь магістра	8-й	8-й
			Лекції	
	12			
	Практичні, семінарські			
	16			
	Лабораторні			
	-		-	
	Самостійна робота			
92				
		Вид контролю: залік		

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: для денної форми навчання — 120 год.: 28 год. - аудиторні заняття, 92 год. - самостійна робота.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу:

Метою викладання навчальної дисципліни «Українські історичні школи» є виявити соціальні умови та суспільно-політичні передумови формування історичної науки України, показати основні етапи і організаційні основи її розвитку, визначити методологічні принципи історичного пізнання, відобразити ідейну боротьбу в науці, з'ясувати методи дослідження конкретно-історичних проблем українських історичних шкіл.

Завдання курсу «Українські історичні школи»:

- досягнення глибокого усвідомлення майбутніми вчителями загальних тенденцій та закономірностей розвитку історичних шкіл України та водночас навчити шанобливому ставленню до духовних і матеріальних надбань інших народів світу.
- розширення й поглиблення у студентів знань про українські історичні школи ХХ - початок ХХІст.;
- відродження методологічної спадщини української історичної науки;
- вироблення бачення суспільних явищ минулого з позицій історизму;
- формування національної історичної свідомості;
- утвердження патріотизму.

Передумови для вивчення дисципліни: «Історіографія історії України і слов'янських народів», "Історія України від давніх часів до сучасності", "Всесвітня історія", "Історія середніх віків", "Нова і новітня історія країн Європи та Америки", "Основи наукових досліджень", "Історія міжнародних зв'язків України", "Джерела з історії України", "Історіографія всесвітньої історії", "Джерелознавство історії України", "Історичне краєзнавство" та ін.

Навчальна дисципліна складається з 4-х кредитів.

Очікувані результати навчання:

Здатність синтезувати та використовувати знання з основних теорій історичного розвитку, методології історичної науки, її періодизацію.

Знання видів, форм та джерел історичної інформації, методів їх дослідження.

Використання нових освітніх та інформаційних технологій, сучасних засобів навчання та використання їх у педагогічному процесі.

Здатність використовувати основи загальнотеоретичних дисциплін в обсязі, необхідному для вирішення педагогічних і дослідницьких завдань, успішного освоєння методологічних і прикладних питань спеціальності, питань фундаментальних загальноісторичних і спеціальних дисциплін; дисциплін психолого-педагогічного циклу: педагогіку, психологію, методику викладання історії, методику і організацію позакласної (поза аудиторної) роботи.

Знання теорії й методології історичної науки, методики вивчення суспільних явищ і процесів, пам'яток матеріальної і духовної культури.

Використання принципів і методів збору, систематизації, узагальнення і використання інформації, проведення наукових досліджень за профілем спеціальності.

Здатність застосування принципів редагування і підготовки матеріалів до публікації, складання рефератів, оглядів, рецензій.

Обізнаність у наукових стандартах та відповідність їм щодо точності та обсягу локалізованої документації, використаної та процитованої в завданнях та висновках практичної підготовки.

Здатність працювати в групі продуктивно, відіграючи провідну роль в окремих випадках, головуючи під час дебатів та дискусій у міжнародній та мультикультурній групі.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

I. Загальнопредметні:

Критичність та самокритичність. Думати науковими термінами, формулювати задачі, збирати дані, аналізувати їх та пропонувати рішення.

Працювати самостійно, приймати ініціативу та керувати часом. Здатність організовувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та подавати результат вчасно.

Працювати з іншими. В мультидисциплінарному та мультинаціональному середовищі.

Набуття і розвиток здатності:

- володіння світовою історичною спадщиною, культурою міжособистісних стосунків, дотримання принципів толерантності;
- аналізувати та оцінювати досягнення світової історіографії, орієнтуватися в історіографічному контексті сучасного суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності;
- застосовувати засоби й технології міжкультурної взаємодії;
- опановувати й реалізувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурного, мовного, релігійного розмаїття;
- орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства;
- використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних, професійних і суспільно значущих завдань;
- застосовувати знання, уміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності;
- продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі.

II. Фахові:

Критичність та самокритичність. Думати науковими термінами, формулювати задачі, збирати дані, аналізувати їх та пропонувати рішення.

Працювати самостійно, приймати ініціативу та керувати часом. Здатність організовувати комплексні завдання протягом певного періоду часу та подавати результат вчасно.

Працювати з іншими. В мультидисциплінарному та мультинаціональному середовищі.

Набуття і розвиток здатності:

- володіння українською історичною спадщиною, культурою міжособистісних стосунків, дотримання принципів толерантності;
- аналізувати та оцінювати досягнення української історіографії, орієнтуватися в історіографічному контексті сучасного українського суспільства, застосовувати методи самовиховання, орієнтовані на загальнолюдські цінності;
- застосовувати засоби й технології міжкультурної взаємодії;
- опановувати й реалізувати моделі толерантної поведінки та стратегії конструктивної діяльності в умовах культурного, мовного, релігійного розмаїття;
- орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства;
- використовувати інформаційно-комунікаційні технології та відповідні засоби для виконання особистісних, професійних і суспільно значущих завдань;
- застосовувати знання, уміння та особистий досвід у предметно-перетворювальній діяльності;
- продуктивно співпрацювати з партнерами у групі та команді, виконувати різні ролі та функції у колективі.

II. Фахові:

Базові загальні знання. Володіти базовими загальними знаннями, а саме: історичні події сьогодення та знання світової хронології.

Застосування знань на практиці. Використовувати фонову інформацію та інформаційно-пошукові навички для формування послідовної дискусії історичної задачі.

Бути обізнаними та обговорювати **поточний стан** історичних досліджень.

Знати **зв'язок між** проблемами сьогодення та минулого.

Знати **загальні історичні основи** (діахронічний аспект) минулого.

Володіти **спеціальними знаннями з хронології** та історико-географічної інтерпретації колонізації, деколонізації, сучасності, постмодернізму та глобалізації.

Здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових, архівних та усних) згідно з задачею, формуючи цю інформацію критично в обґрунтовану розповідь.

Здатність використовувати відповідну термінологію та способи вираження дисципліни в усній та письмовій формах рідною чи іноземною мовами.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1.

Історіографія історії України ХХст.: теоретико-методологічні проблеми та шляхи поступу.

Тема 1. Вступ. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу.

Стан сучасної історичної науки в Україні.

Актуальні проблеми історії України ХІХ – початку ХХст.

Історична спадщина Віталія Григоровича Сарбея в контексті сучасної історичної науки.

Кредит 2.

Тема 2. Історична наука України в передреволюційний період.

Українські землі в роки Першої світової війни у працях українських істориків.

Історична регіоналістика.

Нариси історії професійних спілок України: перспективи наукового дослідження.

Кредит 3.

Тема 3. Українська історична наука в період революції 1917-1920рр.

Проблеми реалізації ідеї української державності 1917-1920рр.

Українська революція 1917-1920рр.: динаміка соціальних та національних процесів.

ЗУНР: досвід державотворення.

Консерватор і революціонер: Павло Скоропадський та Степан Бандера.

Кредит 4.

ІСТОРИЧНА НАУКА В УКРАЇНІ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ.

Тема 4. Україна в період соборності.

Ідея соборності України і спроби її реалізації в ХІХ-ХХст.

Духовні та культурні підстави соборності України.

Соборність України як наукова проблема і виклик часу.
 Соборність та проблеми специфіки регіонів України: теоретико-методологічні засади.
 Співці єдності України: Іван Франко та Леся Українка.

Тема 5. Проблеми сучасних історичних шкіл в Україні.

Організаційна структура української історичної науки.

Методологічна підходи сучасних українських істориків: проблеми та перспективи розвитку.

Наукові історичні школи і провідні тенденції розвитку української історичної науки на початку ХХІст.

Проблема наукової школи в сучасній українській історичній науці.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

№з/п	Назва теми	Кількість годин				Форма контролю	
		Усього	У тому числі				
			лекції	семін.	прат.		самост.
Кредит 1							
1	Вступ. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу.	22	2	2		18	
	Разом за кредит 1	22	2	2		18	
Кредит 2							
2	Історична наука України в передреволюційний період.	22	2	2		18	
	Разом за кредит 2	22	2	2		18	ККР
Кредит 3							
3	Українська історична наука в період революції 1917-1920рр.	24	2	4		18	
	Разом за кредит 3	24	2	4		18	
Кредит 4							
4	Україна в період соборності.	24	2	4		18	
5	Проблеми сучасних історичних шкіл в Україні.	28	4	4		20	
	Разом за кредит 4	52	6	8		38	ККР
	Всього за курс	120	12	16		92	залік

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин				Форма контролю
		Усього	У тому числі			
			лекції	семін.	прат.	

Кредит 1							
1	Вступ. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу.	22				22	
	Разом за кредит 1	22				22	
Кредит 2							
2	Історична наука України в передреволюційний період.	22				22	
	Разом за кредит 2	22				22	
Кредит 3							
3	Українська історична наука в період революції 1917-1920рр.	24	2			22	
	Разом за кредит 3	24	2			22	
Кредит 4							
4	Україна в період соборності.	25	2			23	
5	Проблеми сучасних історичних шкіл в Україні.	27	2	2		23	
	Разом за кредит 4	52	4	2		46	
	Всього за курс	120	6	2		112	залік

**4. Теми лекційних занять
Денна форма навчання**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 1.</i>		
1	Тема 1. Вступ. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу.	2
<i>Кредит 2.</i>		
2	Тема 2 Історична наука України в передреволюційний період.	2
<i>Кредит 3.</i>		
3	Тема 3. Українська історична наука в період революції 1917-1920рр.	2
<i>Кредит 4.</i>		
4	Тема 4. Україна в період соборності	2
5	Тема 5. Проблеми сучасних історичних шкіл в Україні.	4
10		
	Разом:	12

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
<i>Кредит 3.</i>		
1	Тема 3. Українська історична наука в період революції 1917-1920рр.	2
<i>Кредит 4.</i>		
3	Тема 4. Україна в період соборності	2
4	Тема 5. Проблеми сучасних історичних шкіл в Україні.	2
	Разом:	6

5. Теми практичних занять
Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1	4
1	Вступ. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу.	4
	Кредит 2	4
2	Історична наука України в передреволюційний період.	4
	Кредит 3	4
3	Українська історична наука в період революції 1917-1920рр.	4
	Кредит 4	6
4	Україна в період соборності.	4
5	Проблеми сучасних історичних шкіл в Україні.	2
	Разом:	22

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1	
1	Вступ. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу.	
	Кредит 2	
2	Історична наука України в передреволюційний період.	
	Кредит 3	
3	Українська історична наука в період революції 1917-1920рр.	
	Кредит 4	
4	Україна в період соборності.	
5	Проблеми сучасних історичних шкіл в Україні.	2
	Разом:	2

6. Теми лабораторних занять

Робочим планом не передбачено

7. Самостійна робота
Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1	18
1	Вступ. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу.	18
	Кредит 2	18
2	Історична наука України в передреволюційний період.	18

	Кредит 3	18
3	Українська історична наука в період революції 1917-1920рр.	18
	Кредит 4	38
4	Україна в період соборності.	18
5	Проблеми сучасних історичних шкіл в Україні.	20
	Разом	92

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Кредит 1	
1	Вступ. Сучасна історична наука в Україні: шляхи поступу.	22
	Кредит 2	22
2	Історична наука України в передреволюційний період.	22
	Кредит 3	
3	Українська історична наука в період революції 1917-1920рр.	22
	Кредит 4	
4	Україна в період соборності.	23
5	Проблеми сучасних історичних шкіл в Україні.	23
	Разом	112

8 Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання складається з двох напрямів :

I – підготовка та захист контрольної роботи (для студентів ЗФН);

II – підготовка доповіді з висвітленням проблем українських історичних шкіл (для студентів ДФН).

Підготовка та захист контрольної роботи

Основне завдання цього виду діяльності – навчити студентів працювати з історичними документами, критично аналізувати, робити узагальнення та давати обґрунтовані висновки.

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

- 1) правильне оформлення;
- 2) вичерпність використаних історичних джерел;
- 3) обґрунтованість висновків та кваліфіковане їх формулювання

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й

підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння та засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, залік) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу модуля.

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно: досконале знання та розуміння понятійного апарату ДІД та джерелознавства з тієї чи іншої теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями.

Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер, ґрунтується на знанні джерел і методики та методології роботи з ними. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання.

У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.

Студенту виставляється дуже добре студент у повному обсязі опрацював лекційні питання та питання самостійного опрацювання. Відповідь є повною, ґрунтовною, логічною і всебічно охоплює програмний матеріал, проте у трактуванні окремих економічних категорій студент допускає неточності. Студент орієнтується у законодавчих змінах, проте не завжди має бачення застосування теоретичних знань у практичній діяльності.

Студенту виставляється добре Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації.

Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база.

Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації.

У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.

Студенту виставляється достатньо Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру.

У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми.

Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість.

Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації.

У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.

Студенту виставляється мінімальний задовільно студент відповідав на семінарському занятті лише з ініціативи викладача, погано орієнтується в матеріалі, не орієнтується у законодавчих змінах та не може пов'язати теоретичні знання з їх практичним застосуванням..

Оцінка за виконання індивідуального науково-дослідного завдання, завдань самостійної роботи виставляється з урахуванням таких параметрів:

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 200 до 400 балів (за 4кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Поточне тестування та самостійна робота															Результат
Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду)	Кількість робіт	ЗК № 1			ЗК № 2			ЗК № 3			ЗК № 4			
			Тема 1	Тема 1	Тема 1	Тема 2	Тема 2	Тема 2	Тема 3	Тема 3	Тема 3	Тема 4	Тема 4	Тема 5	
Семінарські заняття	5	11		5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	55

Контроль на семінарах та лекціях	5	12	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	60
ІНДЗ за заданою тематикою (конспект сторінка історика у соц.мережі)	5	1		5												5
ІНДЗ за заданою тематикою (хронологія)	5	1			5											5
ІНДЗ за заданою тематикою (історична постать)	10	1			10											10
ІНДЗ за заданою тематикою (завдання по фільму)	10	1			10											10
Схема ТМНІ (асоціат. куш)	5	1	5													5
ІНДЗ таблиця "Методи дослідження"	10	1					10									10
ІНДЗ повідомлення "Методи систематизації" (за вибором)	10	1						10								10
ІНДЗ конспект вебінару	10	3						10				10			10	30
ІНДЗ за заданою тематикою (план-конспект заходу)	20	1										20				20
ІНДЗ за заданою тематикою (аналіз музею історії)	10	1													10	10
ІНДЗ план роботи гуртка	10	1													10	10
				60			60			60		60				
ІНДЗ за заданою тематикою (конспект реком. 19-20 н.р.)	10	1		10												10
Глосарій	10	1		10												10
ІНДЗ "Есеї - сучасний підручник"	10	1						10								10
ІНДЗ "Засоби дослідження"	10	1						10								10
ІНДЗ форма опитування	10	1							10							10
ІНДЗ за заданою тематикою (КТП)	10	1										10				10
ІНДЗ за заданою тематикою (план науково-виховного заходу)	20	1													20	20
Контрольна робота	20	4			20			20			20				20	80
				40			40			40		40				
				100			100			100		100				400
Підсумковий тест (залік) Максимальна кількість = 40 балів	Студент протягом семестру виконує всі передбачені види робіт з курсу, набираючи при цьому певну суму балів. Набрана сума балів множиться на 0,6 та ділиться на 4 кредити. Отримана кількість балів є допуском до заліку															

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано

C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (зокрема есе, реферати), презентації результатів досліджень, тестові завдання, контрольні роботи.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу: наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки та ін.).

12. Рекомендована література

Базова

1. Дорошенко Д.І. Огляд української історіографії.-Прага,1923.
2. Загорний І.А. Короткий нарис української історіографії.-К.:Варта, 2007.-220с.
3. Зевелев А.И. Историографическое исследование: методологические аспекты.-М.Высш.шк.-1987.-159с.
4. Репина Л.П. История исторического знания.-М.-Дрофа.-2004.-288с.
5. Рєєнт О.П. Україна ХІХ-ХХ століть. Роздуми та студії історика.-Корсунь-Шевченківський: ФОП Майданченко І.С., 2009.-486с.

Допоміжна

1. Актуальные проблемы теории истории. Материалы "круглого стола" (12 января 1994 года) // Вопросы истории. 1994. № 6.
2. Ефименко А. Я. Исследование народной жизни. Вып.1. М., 1884.
3. Кавелин К. Д. Собрание сочинений: в 4 т. СПб., 1897-1900.
4. Кизеветтер А. А. Исторические очерки. М., 1912.
5. Ковальченко И. Д. Методы исторического исследования. М., 1987.
6. Кареев Н. И. Отчет о русской исторической науке за 50 лет (1876-1926). Публикация подготовлена В. П. Золотаревым // Отечественная история. 1994. № 2.
7. Кобрин В. Б. Кому ты опасен, историк? М., 1990.

8. Лавров П.Л. Исторические письма. М., 1870.
9. Лаппо-Данилевский А. С. Методология истории. Вып.1-2. СПб., 1913, 1922.
- 10.Плеханов Г. В. К вопросу о развитии монистического взгляда на историю // Плеханов Г. В. Избранные философские произведения. В 5 томах. Т. 1. М., 1956.
- 11.Плеханов Г. В. О материалистическом понимании истории // Там же. Т.2. М., 1956.
- 12.Павленко Н. И. Историческая наука в прошлом и настоящем (некоторые размышления вслух) // История СССР. 1991. № 4.
- 13.Развитие советской исторической науки. 1970-1974. М., 1975.
- 14.Сахаров А. Н. О новых подходах к истории России // Вопросы истории. 2002, N 8.
- 15.Цамутали А. Н. Очерки демократического направления в русской историографии 60-70-х годов XIX в. Л., 1971.
- 16.Цамутали А. Н. Борьба течений в русской историографии во второй половине XIX века. Л., 1977.
- 17.Цамутали А. Н. Борьба направлений в русской историографии в период империализма. Л., 1986.
- 18.Страны и народы. Украина, Белоруссия. – М., 1983.

13. Інформаційні ресурси

<http://www.djerelo.com>

Молодіжний портал Djerelo. Рубрика "Шпори" пропонує збірку електронних навчальних матеріалів з названого предмету.

<http://chitalka.info/>

Студентська електронна бібліотека МАУП "Читалка". Безкоштовні електронні підручники он-лайн серії "Гуманітарні науки". Містить електронні книги з історії України, історії новітньої України (1991-2001)

<http://history.franko.lviv.ua/>

Проект "Історія України", здійснений при підтримці Бюро Освітніх і Культурних програм США (БЕСА) і адміністрований Радою Міжнародних досліджень і обмінів IREX. Книги в електронному вигляді: Наталія Яковенко "З найдавніших часів до кінця XVIII ст.", Ярослав Грицак "Формування модерної української нації XIX-XXст." та повнотекстова версія «Довідника з історії України».

<http://history.kiev.ua/>

Сайт "Історія України" пропонує повнотекстові версії книг: Орест Субтельний "Історія України" (видання 1991 року), Ілько Борщак, Рене Мартель "Іван Мазепа" (видання 1931 року), Михайло Грушевський "Ілюстрована Історія України" (репринтне видання 1913 року) та інші.

Інститут історії України НАН України надає вільний доступ до повнотекстової версії Енциклопедії історії України, електронних публікацій документів і пам'яток, зокрема архівів Голодомору в Україні 1932–1933, ОУН і УПА. Сайт представляє е-версії періодичних видань, що видаються Інститутом, зокрема «Українського історичного журналу», «Краєзнавства»... Електронна бібліотека пропонує е-версії досліджень та монографій сучасних українських істориків, підручників та посібників.

<http://www.history.org.ua/>

Сайт «Всеукраїнський історичний портал» засновано 2011 року групою студентів історичних факультетів. Сайт представляє онлайн-ресурси на різні історичні теми. Ресурси з історії України розподілені за окремими періодами у хронологічній послідовності. Сайт містить також е-видання з всесвітньої історії окремих держав. Є декілька розділів, створених для висвітлення Допоміжних історичних дисциплін (археології, міфології, етнології).

<http://historical-club.org.ua/>

Веб-ресурс "ARATTA" пропонує електронну версію Енциклопедії "Трипільська цивілізація" - академічне видання про державу Аратта.

<http://aratta.vinnitsa.com>

Незалежний інформаційно-освітній ресурс студентів Києво-Могилянської академії. В розділі "Історія України" найбільш цікавими є теми "Походження слов'ян", "Козацька доба", "Історія українських етнічних земель".

<http://www.haidamaka.org.ua>

Електронна бібліотека давньої української літератури "Ізборник". Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації українського літопису, хроніки, житія, апокрифи, граматики, лексикони, історично-мемуарна проза, перекладні та поетичні твори, «Слово о полку Ігоревім» тощо.

<http://litopys.org.ua/index.html>

На сайті "Козацтво 15-21 ст." створена електронна джерельна база дослідження історії українського та російського козацтва XV-XXI ст., персоналій, творчої спадщини видатних дослідників. Розділи містять унікальну підбірку матеріалів: статті, документи, огляди, монографії, рецензії, персоналії, енциклопедичні видання з історії козацтва.

<http://www.cossackdom.com>

Ресурс Історичного факультету КНУ ім. Т. Шевченка надає матеріали для навчального процесу, курси, лекції, наукові публікації викладачів та студентів факультету.

<http://www.history.univ.kiev.ua/>

Сайт "Українська історична бібліотека" (UKRAINIAN HISTORICAL LIBRARY) намагається спростувати міфи, існуючі в українській історії та пропонує: повнотекстові версії історичних документів, наукових статей, монографій з фонду бібліотеки.

<http://www.ukrhistory.narod.ru>

Перша українська електронна бібліотека підручників – це найбільший ресурс українських навчальних посібників. Бібліотека пропонує у вільному доступі колекцію е-видань з історії України у форматі web-сторінки

<http://pidruchniki.ws/>

Електронна версія книги Серафіма Юшкова "Нариси з історії виникнення і початкового феодалізму в Київській Русі."

<http://litopys.org.ua>